

Oponentský posudek k bakalářské práci

Rozina Luca Ferdics

ADHD medzi medikalizáciou a demedikalizáciou

(Vedoucí práce: PhDr. Jaroslav Klepal, Ph.D.)

FHS UK

Vypracoval: Mgr. Yasar Abu Ghosh, Ph.D., 17.09.2024

Bakalářská práce Roziny Luce Ferdics si klade za cíl popsat a vysvětlit vnímání terapeutů a rodičů na medikalizaci ADHD. Výzkum je ovšem zaměřen pouze na ty terapeuty a rodiče, kteří jsou k medikalizaci kritičtí. Kritiku tohoto pohledu na ADHD zastává i autorka, což poznáváme z toho, jak se snaží najít analytické nástroje pro uchopení tohoto postoje z hlediska sociální teorie, teorie tělesnosti a politické historie moderního zdravotnictví. Autorka se v tomto opírá o autoritativní práce P. Conrada k příčinám medikalizace v západní medicíně. Druhým výkladovým a rámuujícím konceptem je „vědomé tělo“ (the mindful body) N. Scheper-Hughes a M. Lock. Jedná se o koncept, která vyzdvihuje kompozitní, socio-politickou konstrukci těla. Pro autorku je důležitý proto, že jí umožňuje porozumět tomu, jak se jednotlivci orientují v situaci medikalizace a jak tomuto porozumět se zahrnutím společenských a kulturních kontextů.

Hlavní těžiště práce je v zaměření altermedikalizace, tedy praktik řešení ADHD mimo mainstreamový medicínský úzus. Cíle výzkumu autorka charakterizuje na s. 12, ovšem z několika formulací je nejpodstatnější a nejvíce vystihuje to, co se skutečně ukazuje v konečném textu jako obsah jejího bádání, otázka, jak si alternativní terapie vytvářejí prostor a jak to samo o sobě ovlivňuje léčbu ADHD v očích zúčastněných terapeutů a rodičů. Samotný terénní výzkum byl realizován podle standardního designu s terénním výzkumem na dvou „místech“ a rozhovory s ústředními postavami, tj. 3 terapeuti a 4 rodiči dětí navštěvujících buď terapeutické centrum Duha nebo přidružené místo výkonu neurofeedbackové terapie v nedalekém městě.

Empirická část v úvodu představuje terapeutické centrum a terapeuti na časové ose od založení, což je dokumentováno na vývoji toho, jak vnímají potřeby „pacientů“ a možné terapeutické techniky a strategie. Z tohoto popisu je tak zřejmé, že jde o dlouholeté úsilí, které se opírá o plánované vzdělání a trénink a následné uvádění do praxe. Text v této popisné části vychází z rekolekci, pramenem jsou tudíž vzpomínky a reflexe aktérů. Analýze by zřejmě pomohlo, kdyby tato část mohla být dána do souvislosti s vývojem politik a „péče“ na státní úrovni a alespoň v nějakém měřítku kontrastováno s konkrétním odborným konsenzem nebo veřejnou debatou na Slovensku. Časté odkazy na práci světových odborníků v tomto místě odvádějí pozornost od reálií.

Pozorování terapeutických setkání umožnilo autorce jednak poznat jednotlivé terapeutické techniky a postupy, ale také mluvit s terapeuti a někdy i s rodiči v návaznosti na tyto terapie. Přesto se mi zdá, že někdy jsou její tázání příliš obecná, nezaměřují se na události terapie tolik,

kolik bych intuitivně očekával. O většině rozhovorů prezentovaných v empirické části tak můžeme říct, že fungují jako nositel argumentů pro náhled, ke kterému se autorka kloní od začátku a který vychází z toho, že alternativní terapeutické postupy jsou více uzpůsobené k tomu integrovat konkrétní potřeby a zázemí dítěte při terapeutické činnosti. Kapitola „Kritika přístupů“, od které jsem očekával, že poskytne jistý odstup, se překvapivě věnuje „kritice kritiky terapií“ z úst terapeutů i rodičů (pokud jsem tomu dobře porozuměl).

Závěr se vrací ke konceptuálnímu nástinu z úvodu textu a rekapituluje správnost zvolených konceptů. Pro finální text to přispívá k čitelnosti a srozumitelnosti, nicméně pro samotnou analýzu to přínos nemá. Práce je psána velmi kultivovaně, práce s literaturou, vcelku rozsáhlou, je rigorózní a uměřená. Přesto v textu postrádám to, co už bylo zmíněno výše jinými slovy, a to kritičtější přístup. Nikoli k teoriím, ale při realizaci výzkumu.

Práci hodnotím jako velmi zdařilou, plní všechny nároky na studující v bakalářském programu a navrhuji jí hodnotit mezi **výborně** a **velmi dobře**, v návaznosti na obhajobu. V ní bych se zeptal: jaký je pohled slovenských/maďarských zdravotních a medicínských autorit na problematiku léčby ADHD a jak se v tom projevuje „medikalizace“, případně možnosti altermedikalizace?

Yasar Abu Ghosh

